

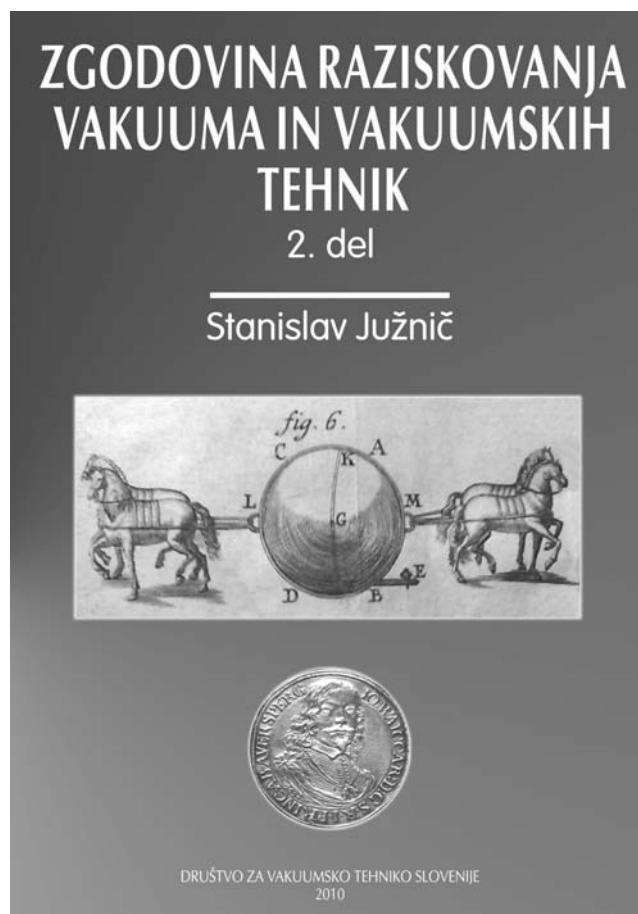
»ZGODOVINA RAZISKOVANJA VAKUUMA IN VAKUUMSKIH TEHNIK« (2. del)

Konec lanskega leta je izšel drugi del knjige »Zgodovina raziskovanja vakuuma in vakuumskih tehnik« (415 strani). Knjigo avtorja dr. Stanislava Južniča sva uredila doc. dr. Miha Čekada in dr. Peter Panjan, založilo pa Društvo za vakuumsko tehniko Slovenije.

Južničevi knjigi razkrivata, da je bilo raziskovanje »praznega prostora« od nekdaj izjemno privlačno. Zakaj tolikšno zanimanje za »prazen prostor«? Ker je sam po sebi nekaj skrivnostnega in ker je stičišče znanosti, filozofije in religije. Še več. Razvoj znanosti v 19. in 20. stoletju je pokazal, da ima prazen prostor tudi izjemen tehnični pomen. Raziskovanja »praznega prostora« v 18. stoletju so pripeljala do odkritja barometra. Z njim so znanstveniki merili zračni tlak in na osnovi meritev napovedovali vreme. Uspešno so ga uporabili tudi za merjenje višine hribov. Raziskovanje nizkotlačnih razelektritev plinov pa so konec 19. stoletja pripeljala do odkritja elektrona, rentgenskih žarkov, katodne elektronke (televizije), naprševanja tankih plasti, elektronskega mikroskopa, pospeševalnikov itd. Od tu naprej so se znanstvena odkritja samo še nezadržno množila vse do danes.

Če je prvi del »Zgodovine raziskovanja vakuuma in vakuumskih tehnik« poročal o meritvah vakuuma od Aristotelovih nejevernih dni do zlivanja jeder, se drugi del loteva predvsem slovenskih logov in matematičnih predstav raziskovanja vakuuma. Že v prvem delu je avtor slovenski javnosti pripovedoval o uspehih prvega slovenskega vakuumista kneza Janeza Vajkarda Turjaškega, ki je pomagal Guerickeju pri poganjanju prvih vakuumskih črpalk v Kraljevem gradiču imenovanem Regensburg davnega leta 1654. Ko človek prebira Južničeve zgodbe iz zgodovine raziskovanja vakuuma, je presenečen, kako zelo so bili v vsej zgodovini v ta raziskovanja vpeti raziskovalci, ki so delovali na slovenskih tleh.

Drugi del Zgodovine raziskovanja vakuuma in vakuumskih tehnik gre globoko v nekdanji slovenski vsakdan in bralcu podrobno postreže o vakuumskih knjigah v nekdanjih in sedanjih slovenskih knjižnicah, ki so bile temelj poučevanja in preučevanja matematičnih ved na Slovenskem in vakuumskih tehnik znotraj njih. V zadnji knjigi nam avtor opiše, kako imenitna znanstvenika sta bila v sedemnajstem stoletju Janez Vajkard Turjaški (Auersperg) in Janez Vajkard Valvasor. Vsaj tako imenitni so bili njihovi

nasledniki v 18. stoletju: Ferdinand Avguštin Hallerstein, Žiga Zois, Gabrijel Gruber in Jurij Vega. Bogato tradicijo na področju znanosti so v 19. in 20. stoletju nadaljevali Jožef Stefan, Janez Puhar, Simon Šubic, Ignac Klemenčič, Franc Hočevar, Karel Robida, Janez Puh, Karel in Serafina Dežman, Anton Šantel, Anton Codelli, Maks Samec, Aleš Strojnik, Anton Peterlin in mnogi drugi. Vsi so se pri svojih raziskavah tako ali drugače ukvarjali z vakuumom oz. vakuumskimi tehnologijami. Po njihovi zaslugi je veliko pomembnih izumov zraslo prav na naših tleh.

Z drugim delom »Zgodovine raziskovanja vakuuma in vakuumskih tehnik« smo Slovenci dobili zaokroženo podobo večstoletnega dogajanja na tem področju v naših krajih in v svetu. To nas uvršča med redke narode v svetu, ki taka dela premorejo.

Knjigo lahko naročite pri Društvu za vakuumsko tehniko Slovenije (cena nove knjige je 30 €).

dr. Peter Panjan